

Feest der democratie of macht van de meute?

Osho, *From Misery to Enlightenment*.

Voorheen gepubliceerd als *The Rajneesh Bible IV*.

De Tweede Kamerverkiezingen komen eraan! De koorts loopt op, de stemwijzers zijn ijverig ingevuld en de apotheose volgt wanneer de kiezer in het stemhokje die steeds maar uitdijende lijst met 1046 namen en 35 partijen uitvouwt en het rode potlood resoluut dan wel bevend in de richting van één favoriet hokje beweegt. Dit ritueel werd in 2017 door bijna 82 procent van de kiesgerechtigden volbracht. Daaruit blijkt een behoorlijk groot vertrouwen in het systeem, ondanks de voorspelbare anticlimax na de verkiezingen van de niet uitkomende verwachtingen en de gebroken beloftes. Niet voor niets worden de verkiezingen en het spel daaromheen met enige ironie wel 'het feest der democratie' genoemd. Na het feest volgt meestal de kater.

Churchill heeft eens gezegd dat democratie de slechtste staatsvorm is op alle andere staatsvormen na die ooit zijn uitgeprobeerd. Hij had met 'blood, toil, tears and sweat' in 1945 een dictatuur overwonnen en kon met recht een verdediger van de democratie worden genoemd, maar wel een zeer sceptische. Dus toch maar meedoen deze keer, of laten we het circus liever aan ons voorbij gaan? En: als we vinden dat het politieke stelsel ons niet voldoet, welke alternatieven hebben we dan om toch éné invloed op de wereld om ons heen uit te kunnen oefenen?

Ik sla er de Rajneesh Bible IV er maar eens op na (digitaal te vinden als *From Misery to Enlightenment*) en sla het boek open op de hoofdstukken 7 'Politics Brings Out the Beast in You' en 8 'From Idiocracy to Meritocracy'. Osho vertelt hier hoe hij als eerstejaars op de universiteit college begon te volgen bij een historicus die alleen maar iets wist te vertellen over de diverse veroveraars van het Indiase subcontinent. Hoe India steeds maar weer onder de voet gelopen was. Dan staat Osho op en vraagt de docent (ik paraphraseer): kunt u niet iets vertellen dat waardigheid aan de mens geeft en hoop op een betere toekomst, in plaats van ons maar in te wrijven hoe we door gewelddadige idioten steeds weer tot slavernij werden gebracht? Waarom zouden we iets af moeten weten van al die machtswellustelingen uit het verleden? Wat u brengt is politieke geschiedenis, terwijl ik iets wil leren over de geschiedenis van de menselijke intelligentie en uiteindelijk over zijn verlichting. Maar daar kun je bijna nergens iets over vinden. Want in de wereld telt alleen de macht. 'Might is right'. Wat het juiste, het goede is moet niet door macht worden bepaald maar door intelligentie, logica, rede, argumenten.

Dan herinnert Osho aan de veroordeling van Socrates. Zijn rechters wisten dat ze met argumenten niet hoefden aan te komen, die zou Socrates één voor een weerleggen. Ze kwamen daarom met iets vaags op de proppen: Socrates had de jeugd bedorven. Waarop Socrates zei: dat is waar, maar het is geen misdaad. Jullie hebben de jeugd bedorven en ik probeer die corruptie te bestrijden. Waarop de rechters zeiden: u beweert dat God niet bestaat. Socrates: Ja, maar kan ik dat helpen? Als God niet bestaat, wie bederft dan de jeugd: jullie of ik? Zo ging het dagenlang door, één enkeling tegen de hele middelmatige meerderheid van het Atheense volk. De rechters besloten uiteindelijk het steekspel van argumenten te staken en het volk over de kwestie te laten stemmen. Socrates' reactie: een stemming kan niet uitmaken wat goed of verkeerd is. Er bestaat zelfs een grotere kans dat het volk voor het verkeerde stemt omdat de meerderheid uit middelmatigen bestaat.

Op het laagste, middelmatige niveau van bewustzijn regeren slechts de instincten. Overleving, macht. De grote geesten van India lieten dit links liggen, deden niet aan politiek. Ongeveer in Boeddha's tijd bloeide wereldwijd het tweede niveau van bewustzijn op, van het zuivere intellect op zoek naar de waarheid. Het vechten lieten deze filosofen graag aan de idioten over. Ze daagden elkaar uit in openbare debatten, waarbij het er niet om ging je tegenstander te overwinnen, maar om samen bij de waarheid uit te komen – die niemands eigendom is. Deze houding werd ook op andere terreinen overgenomen, zoals in de Japanse vechtsporten. Aan het begin en aan het eind van de wedstrijd buigen de tegenstanders uit respect naar elkaar. Er is geen sprake van vijandigheid, het is geen persoonlijke vete, er moet geen ego bij betrokken zijn. Degene die de kunst van judo, jiu-jitsu, aikido het beste weet te manifesteren is de winnaar.

Op het derde en hoogste niveau van bewustzijn, dat van de Verlichten, telt alleen de intuïtie. Zij hoeven met niemand in discussie te gaan. Boeddha nodigde vragenstellers en uitdagers vaak uit om twee jaar stil te zijn en dan terug te komen met hun vraag. Na twee jaar van stilte in Boeddha's nabijheid verdween de vraag, het hele idee van uitdaging en overwinning, zelfs de herinnering aan de eigen naam!

Op het intuïtieve niveau bestaat de politiek niet. In een betere wereld dienen de Verlichten als gids voor geleerde politici - professoren, intelligentsia, theoretici - die hen tenminste intellectueel kunnen begrijpen; op hun beurt kunnen deze de instinctieve, machtsbeluste politici bijstaan. De tweede categorie vervult dan een brugfunctie.

Osho: 'Dit noem ik meritocratie, want de hoogste verdienste (*merit*) heeft hier het laatste woord en beïnvloedt de lagere rangen en helpt hen om boven hun niveau uit te stijgen. Het kent geen gevestigd belang en daarom is het vrij en is zijn inzicht helder. Het is moeilijk voor een intuïtief persoon om iets aan een instinctief iemand uit te leggen, want ze staan zo ver van elkaar af, behorend tot twee verschillende dimensies zonder enige brug. Daar in het midden kan de intellectueel enorm behulpzaam zijn.' Osho pleit er dan voor om in het onderwijs geen politieke wetenschap te doceren,

maar politieke kunst, praktische politieke vaardigheid. Dan zal de huidige generatie bestuurders nergens meer zijn. Goed gekwalificeerde en cultureel onderlegde politici, zullen hun plaats innemen en bereid zijn te luisteren naar de professoren en geleerden. En na een tijd zullen ze langzaam maar zeker het hoogste niveau van meritocratie kunnen benaderen, dat van de intuïtie.

Osho: 'Als dit mogelijk is zullen we voor het eerst iets krijgen dat werkelijk humaan is – iets dat waardigheid geeft aan de mensheid, integriteit aan het individu. Voor de eerste maal zal de wereld iets van echte democratie krijgen. Wat nu voor democratie doorgaat is geen democratie, het is de macht van de meute (*mobocracy*).'

Deze woorden van Osho zijn nog steeds actueel; de weg die hij aangeeft is echter nog nergens ter wereld gerealiseerd. Of er een advies aan kan worden gekoppeld – meedoen met het circus of niet – dient ieder zelf te bepalen. De tweede vraag: welke alternatieven zijn er om buiten de politiek een bepaalde invloed op de loop der zaken uit te oefenen? – daarvoor ga ik een volgende keer bij Osho te rade.

De Rajneesh Bible IV [The Rajneesh Bible, Vol 4 - The Sannyas Wiki](#) is antiquarisch nog wel te vinden, zij het heel kostbaar. Het boek is in 2014 opnieuw uitgegeven onder de titel From Misery to Enlightenment en nieuw bij de NL boekhandel of internationaal te bestellen. Het is ook te vinden in de Osho Archive Catalog [Discourses Record \(oshoarchive.org\)](#).

Boekbespreking door Anand Frank.